

Әл-Фараби
атындағы
Қазақ ұлттық
университеті

QAZAQ

UNIVERSITETI

Апталық
1948 жылдың
20 сәуірінен
шыға бастады

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ ГАЗЕТ №17 (1885) 8 МАМЫР 2023 ЖЫЛ WWW.KAZNU.KZ

Отан қорғау – биік мәртебе

Құрметті Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің оқытушы-профессорлары, студенттері, магистрант, докторанттары!

Сіздерді 7 Мамыр – Отан қорғаушылар күнімен шын жүректен құттықтаймын!

Мемлекет басшысы – Қазақстан Қарулы Күштерінің Жоғарғы бас қолбасшысы Қасым-Жомарт Тоқаев мереке қарсаңында өткен салтанатты шарада айтқан сөзінде: «Қазір еліміздің күштік құрылымдары Қазақстанның қауіпсіздігін қас қақпай күзетіп тұр. Отанымыздың іргесі берік болуын қамтамасыз ету – әр азаматтың перзенттік парызы. Отан қорғау – әрбір азамат үшін биік мәртебе. Сондай-ақ бұл – туған елдің, болашақ ұрпақтың алдындағы үлкен жауапкершілік. Мемлекеттің қорғаныс қабілетін күшейту, ұлттық қауіпсіздікті нығайту, сондай-ақ заң үстемдігі мен құқықтық тәртіпті қамтамасыз ету еліміздің мызғымас басымдықтары болуы тиіс», – деп атап өтті.

Ұлттық әскер – мемлекетіміздің берік тірегі, тәуелсіздігіміздің кепілі. Университетте тәрбие жұмыстары мен әскери-патриоттық рухты қалыптастыру

білім берумен қатар жүреді. Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетіндегі Әскери кафедра запастағы офицерлер бағдарламасының әскери дайындық курсы 19 әскери-есептік мамандық бойынша жүзеге асырылады. Басты мақсаты – озық біліммен қаруланған өз елінің патриоттарын қалыптастыру.

«Ерлік – елге мұра, ұрпаққа – ұран». Алдыңғы буынның өнегесі мен ерлігін бойына сіңірген бүгінгі ұрпақ үшін Отан, туған жер, тәуелсіздік ұғымдары ерекше қастерлі.

Жаңа, әділетті Қазақстанның болашағы жарқын болсын.

Елімізге бейбітшілік, әр шаңыраққа құт-береке, еңбектеріңізге табыс тілеймін!

**Құрметпен
Әл-Фараби атындағы
ҚазҰУ Басқарма
Төрағасы – Ректоры
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ**

Жеңіс күні бейбітшілік пен береке сыйлады

**Құрметті ардагерлер!
Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық
университетінің оқытушы-
профессорлары,
студенттері, магистрант,
докторанттары!**

Сіздерді 9 Мамыр – Жеңіс күнімен шын жүректен құттықтаймын!

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев мерекелік құттықтауында: «Сұрапыл соғыс жылдарында отандастарымыз қайсарлық пен қаһармандықтың теңдессіз үлгісін танытты. Майданға аттанған жауынгерлеріміздің тең жартысы ұрпақтың болашағы үшін жанын пайда етті. Жеңіске тыл еңбеккерлері де өлшеусіз үлес қосты. Олар ел басына күн туғанда халқымыздың жұдырықтай жұмыла білетінін ерен еңбегімен дәлелдеді», – деп атап өтті.

Бұл мереке – бейбіт өміріміз үшін қан майданда от кешіп, сұрапыл соғыста жеңіске жеткен батырларымыздың ерлігі мен даңқының символы. Екінші дүниежүзілік соғысқа миллионнан астам қазақстандық жауынгер аттанып, тең жартысы азаттық пен жеңіс жолында жандарын құрбан етті. Соғыстың алғашқы жылынан бастап университеттің оқытушы-профессорлар құрамы күшейтіліп, ғылыми-зерттеу жұмыстарының барлығы қорғаныс

саласына, халық шаруашылығы мен өндіріске жұмылдырылды. Осы кезеңде университеттен 287 қызметкер мен студент майданға аттанып, көпшілігі ерлікпен қаза тапты. Майдан даласында теңдессіз ерлік жасаған қаһарман әкелеріміз бен аналарымыздың қайсарлығы, тылдағы ерен еңбектері халқымыздың жадында мәңгі сақталады. Ұлы Жеңіс бізге бейбітшілік пен береке сыйлады. Сол үшін біз ардагерлерімізге әрдайым тағзым етеміз. Тәуелсіздігіміздің іргесі бүтін, тұғыры берік болуы және еліміздің өркендеп дамуы – жеңіске бастаған ерлік рухының жемісі. Халқымыздың береке-бірлігі ажырамасын. Баршаңызға мықты денсаулық, отбасыларыңызға бақыт, еңбектеріңізге табыс тілеймін. Жеңіс күні құтты болсын!

Құрметпен Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ

Кайрат САРЫБАЙ:
СВМДА - платформа по обеспечению мира и безопасности

3-бет

Флагман военных кафедр вузов

4-5-беттер

Ғұмыры Гибратты Ғалым

6-бет

Студенттік ІТ форумы табысты өтті

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде «Digital Farabi» студенттік ІТ форумы өтіп, онда саланың білікті мамандары, ірі компания басшылары, бизнес өкілдері мен инвесторлар бас қосты.

Шараның мақсаты – ІТ мамандарын даярлаудағы сапаны арттыру, бітіруші түлектерге арналған бос орындар жәрмеңкесін ұйымдастыру, студенттік ІТ стартаптарды дамыту.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев бұл форум студенттердің ІТ-технологиялар саласында құнды тәжірибе жинақтап, өз дағдыларын

нығайтуға жол ашатынын атап өтті.

«Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев «2025 жылға қарай кемінде 100 мың жоғары білікті ІТ-мамандар даярлау» міндетін қойды. Президент өз сөзінде әлемдік нарықта ІТ саласында 100 миллион маманның жетіспеушілігі туралы айтты. 2025 жылға қарай бұл сұраныс 200 миллионға дейін артады. Сондықтан бүгінгі

шараның маңызы жоғары. ҚазҰУ әрдайым студенттерге сапалы білім беруге және олардың өзі-өзі жан-жақты дамытуы мен шығармашылық жұмыстарын іске асыруға барлық жағдай жасауға тырысады. Біздің университет әр салада жетістікке жеткен азаматтар мен талантты жастардың басын қосатын диалог алаңына айналып келеді. Бүгінгі басқосу сіздерге тиімді тәжірибе болады деген үміттемін», – деді Жансейіт Түймебаев.

Еркін форматта ұйымдастырылған кездесуде «ASUS» компаниясының техникалық менеджері Амантай Алтанұлы, Factorial Incubator бағдарламасының негізін қалаушы Арман Сүлейменов, Цинхуа университетінің профессоры Чжан Вушэн, ZTE маркетинг бойынша жетекші сарапшы Егор Манюков, «Baiterek Venture Fund» АҚ директорлар кеңесінің мүшесі әрі кәсіпкер Дана Блиева және т.б. сарапшылар мен кәсіпкерлер баяндама жасап, ІТ әлемінің өзекті мәселелерін талқылады.

Жалғасы 2-бетте

Студенттік ІТ форумы табысты өтті

Соңы. Басы 1-бетте

Қатысушылардың пікірінше, конференция ІТ саласында елімізде жұмыс істейтін компанияларды жандандыруға, кәсіби дағдыларды дамытуға және өз мүмкіндіктерін көрсетуге жаңа серпін береді.

Форум аясында студент жастарға арналған бос орындар жәрмеңкесі өтті. Жастарға мемлекеттік мекемелер, ЖШС, екінші деңгейдегі банктер, ірі компаниялар жұмыс ұсынды. Сонымен қатар студенттер аталған мекемелерден жазғы өндірістік тәжірибеден өтуге мүмкіндік алды.

Келушілер назарына студенттік ІТ стартаптар көрмесі ұйымдастырылды. Шараның мақсаты – университеттегі жас ғалымдардың инновациялық жобаларын көпшілікке кеңінен таныстыру. Сондай-ақ білім алушы жастар арасында «FIFA PS5» ойынынан жарыс өтті.

Форум соңында үздік стартаптардың авторлары мен «FIFA PS5» ойынының жеңімпаздары анықталып, қазылар алқасы жүлдегерлерді диплом және бағалы сыйлықтармен марапаттады.

Гүл ҚҰТТЫБЕКҚЫЗЫ

Қытай мамандары ҚазҰУ-дың ғылыми әлеуетімен танысты

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетіне ҚХР Ғылым академиясының вице-президенті Чжан Тао, ҚХР ҒА ғылым және технологияларды дамыту бюросының бас директоры Вен Иа және Қытайдың Алматы қаласындағы бас консулы Чжан Вэй бастаған делегация жұмыс сапарымен келіп, университеттің ғылыми инфрақұрылымымен танысты.

Құрметті меймандар алдымен оқу ордасының Процестік инновациялар және Жерді қашықтықтан зондтау орталықтарының жұмысымен танысып, ҚазҰУ ғалымдарының ғылыми көрмесін тамашалады. Сондай-ақ Әл-Фараби кітапханасында орналас-

қан ҚазҰУ мұражайын және Жағдаяттық басқару орталығын аралап көрді.

Кездесуде Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев ғылым, білім саласында Қытай мен Қазақстан арасында-

ғы серіктестік күн санап артып келетінін атап өтті.

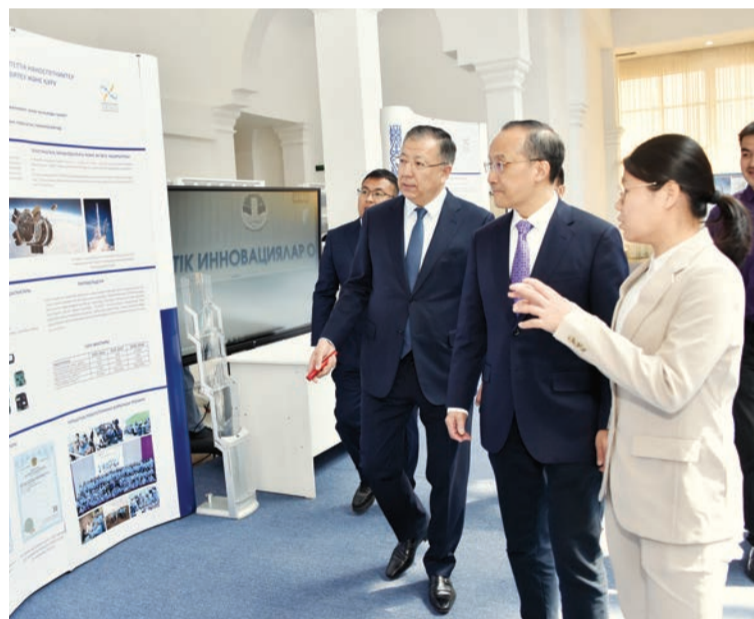
«Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ ҚХР-дың 50-ден астам жоғары оқу орнымен серіктестік орнатқан. 2019-2022 оқу жылдары ҚазҰУ-дың 79 білім алушысы «Академиялық ұтқырлық» бағдарламасы бойынша Қытай университеттерінде тағылымдамадан өтті. Білім ордасында Конфуций институты мен Қытайтану кафедрасы жұмыс істейді», – деді ректор.

Өз кезегінде ҚХР Ғылым академиясының вице-президенті Чжан Тао бүгінгі сапарының екіжақты байланыстарды одан әрі ілгерілетуге тың серпін беретінін атап өтті.

«ҚазҰУ – Орталық Азиядағы көшбасшы университеттердің бірі. Меніңше, бүгінгі кездесу екі тарап үшін де тиімді болмақ», – деді Чжан Тао.

Кездесу соңында тараптар алдағы уақытта ҚазҰУ мен ҚХР Ғылым академиясы ынтымақтастық туралы меморандумға қол қоюға уағдаласты.

Нұрсұлтан БАЗАРБАЙҰЛЫ

Белгілі түркітанушының жеке кітапханасын сыйға тартты

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде көрнекті лингвист ғалым, түрколог, профессор Игорь Георгиевич Добродомовқа арналған «Танымал түркітанушылар мұрасы» атты халықаралық ғылыми семинар өтіп, ғалымның жеке кітапханасы оқу ордасына сыйға тартылды.

Профессордың жеке кітапханасында түрколог ғалымдардың кітаптары мен сирек кездесетін қолжазбалар, барлығы 200-ден астам түркологияға қатысты құнды мұралар жинақталған.

Іс-шараға университет басшылығы, қазақстандық және шетелдік түркітанушы ғалымдар, Игорь Добродомовтың жұбайы Галина Романова мен қызы Анна Добродомова, шәкірттері, оқытушы-профессорлар құрамы мен студенттер қатысты.

Семинар отырысын Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы

– Ректоры Жансейіт Түймебаев құттықтау сөзбен ашты. Өз сөзінде ректор ғалымның еңбек жолына тоқталды.

Игорь Георгиевич Добродомов – лингвист ғалым, филология ғылымының докторы, профессор, Ресей түркітанушылар комитетінің мүшесі, КСРО географиялық қоғамының толық мүшесі. Ол түркология және алтаистика бойынша көптеген еңбектердің авторы. Профессордың құрметіне Мәскеу педагогикалық мемлекеттік институтында дәстүрлі түрде «Добродомов оқулары» өткі-

зіліп, филологияның өзекті мәселелері талқыланады. Оның ғылыми еңбек жолы Қазақстанмен тығыз байланысты.

«Өткен жылы университетімізде «Әлемнің этноділдік бейнесі және түркі мұрасы» атты І халық-

аралық ғылыми конгресс өткіздік. Конгресс аясында ҚазҰУ-да Түркітану және алтайтану ғылыми-зерттеу институты ашылды. Бұл институт түркі халықтарының тарихы мен әдебиетін жан-жақты зерттеуде үлкен жобаларды іске асыруда. Бүгінгі іс-шарамыз да осы институт жұмысының нәтижесі. ҚазҰУ-ға тапсырылған профессор И.Г.Добродомовтың жеке кітапханасы түркітанушы ғалымдарымыз бен студенттеріміз үшін үлкен олжа. Бұл әсіресе Түркітану және алтайтану ғылыми-зерттеу институты үшін өте маңызды», – деді Жансейіт Түймебаев.

Шара барысында Өзбек мемлекеттік әлем тілдері университетінің профессоры Дусамат Құлмаматов, белгілі түркітанушы ғалым, филология ғылымының докторы, профессор Николай Егоров, Түркітану және алтайтану ҒЗИ директоры, профессор Нұрсұл Шаймерденова және т.б. түркітанушы ғалымдар баяндама жасап, И.Добродомовтың түркология саласындағы зерттеулерінің өзектілігін талқылады.

Света ӘБІЛҒАЗЫҚЫЗЫ

Генеральный секретарь Совещания по взаимодействию и мерам доверия в Азии (СВМДА) Кайрат Сарыбай посетил КазНУ имени Аль-Фараби и выступил с лидерской лекцией на тему «СВМДА – платформа для межправительственного диалога по обеспечению мира и безопасности в Азии». В мероприятии приняли участие ученые, представители профессорско-преподавательского состава университета, докторанты, магистранты, студенты факультета международных отношений и др. Почетного гостя представил слушателям Председатель Правления – Ректор КазНУ имени Аль-Фараби Жансеит Туймебаев. Кайрат Шораевич Сарыбай – казахстанский государственный деятель, дипломат. В системе Министерства иностранных дел РК с 1991 года. В разные годы работал заместителем Министра иностранных дел РК, чрезвычайным и полномочным послом Республики Казахстан в Турции, Германии, Австрии и постоянным представителем Республики Казахстан при международных организациях в Вене, послом Казахстана в Словении.

рабочей группы, провели 7 заседаний комитета старших должностных лиц. Провели две министерских встреч, одну неформальную накануне саммита и другую в октябре позапрошлого года с очень репрезентативным уровнем. Заметьте, это все в условиях пандемии. И вишенка на торте этих двух лет, это VI саммит СВМДА, который прошел в 2020 году. Я говорил, что у нас есть Институты, которые работают по своей самостоятельной тематике, вот Деловой совет в 2021 году обсуждал вопрос развития сельского хозяйства. Это был острый вопрос на момент как обеспечить продбезопасность, самое главное доставку продуктов во время паралича всей системы логистики. СВМДА особенно в экономическом измерении сосредоточена на обсуж-

Кайрат САРЫБАЙ, государственный деятель, дипломат:

СВМДА – платформа по обеспечению мира и безопасности

Поблагодарив руководство вуза за теплый прием, Кайрат Шораевич сказал: «Для меня высокая честь выступать с лекцией в таком грандиозном университете, история которого меня вдохновляет. Абу Наср как-то сказал: «Покажи мне молодежь государства, и я предскажу будущее этой страны. У меня такое впечатление, что здесь сидят будущие дипломаты, послы, которые принесут большую пользу нашей стране». В своей лекции Кайрат Сарыбай сделал экскурс в историю создания Совещания по взаимодействию и мерам доверия в Азии, инициатором которого 30 лет назад выступил Казахстан. Обстоятельно, в занимательной форме лектор рассказал будущим дипломатам о целях, задачах и перспективах форума, деятельность которого направлена на укрепление сотрудничества, обеспечение мира, безопасности и стабильности в Азии.

– Азия – это могучий регион с точки зрения экономического, истории, богатых цивилизаций. Мир не всегда развивался Европацентричным, напротив развивался Азияцентричным, потом в силу исторических обстоятельств Азия утратила свое лидерство. Но сейчас она возвращает свои позиции на планете. К сожалению, в Азии также имеется проявление глобальных явлений региональных игр за власть, геополитика и геоэкономика проявляется в разных своих ипостасях, в разных измерениях, и это порождает конкуренцию иногда это доходит до конфликта вместе с тем, что парадоксально, развивается связи, порой это развивается одновременно. 28 государств-членов 90 процентов азиатского континента, это больше половины населения земного шара и больше 50 процентов глобального развития сейчас генерирует Азия. Кроме того, за 30-летнюю эволюцию наше объединение стало достаточно популярным, на сегодняшний день у нас 9 государств-наблюдателей. Вчера я встретился с послом Ма-

рокко, и представительство Марокко решило стать также государством-наблюдателем. Таким образом у нас есть наблюдатели не только из Азии и из Европы, теперь есть из Африки. Посол Бразили также очень заинтересовался нашим объединением и сказал у Бразили гораздо больше на сегодняшний день экономических и политических интересов в Азии. По этому не исключено, что у нас скоро южноамериканские наблюдатели появятся. У нас обширная география партнерских связей, в первую очередь хотел бы отметить, что мы являемся наблюдателем при ООН и СВМДА имеет свое собственное место в большом зале Генеральной Ассамблеи в Нью-Йорке. У нас развиты связи с ОБСЕ, с Арабских государств, с ШОС, с Евразийской экономической комиссией, с рядом институтов ООН, в частности это Международная миграционная организация и Управление по наркотикам и оргпреступности в Вене.

Расскажу немного историю нашей организации. Нұрсұлтан Абишевич Назарбаев 30 лет назад впервые поднявшись в качестве Президента независимого Казахстана на трибуну в октябре 1992 года (этот день, 5 октября мы день СВМДА отмечаем) провозгласил эту идею. На тот момент никому неизвестный человек, президент никому неизвестной страны приходит и говорит, что нам в Азии надо объединиться. Это было достаточно странно, тем не менее международное сообщество в основном приняло эту идею как актуальную, целесообразную и был запущен процесс. Какие были предпосылки, во первых Советский Союз распался, и на тот момент сложилась биполярная система. Но самое важное в Азии появилась огромный субконтинент – Центральная Азия. Это поменяла всю региональную архитектуру безопасности. Если у Китая раньше был сосед Советский Союз или скажем у Ирана, Пакистана, Афганистана на юге Центральной

Азии, то вдруг на месте одного крупного ядерного государства появилась 5 разные государства. Представляете какая была ситуация.

В конце 90-х Азия набирала экономические обороты. Начнем с Кореи, Сингапура, Японией и стали давать продукты реформы Китая. Этот процесс глобализации стал затрагивать всех. К тому же Азия отягощена рядом территориальных конфликтов, к сожалению, до сих пор некоторые продолжают, поэтому нужна была структура, где мы могли обсуждать вопросы как преодолеть сложности и как нарастить потенциал сотрудничества.

Когда Касым-Жомарт Кемелович Токаев, нынешний наш Президент, возглавил в качестве министра иностранных дел весь процесс подготовки, надо было понять на каких принципах это объединение будет работать. «Велосипед изобретать» не стали, посмотрели главную книжку международной дипломатии и Устав ООН и выбрали основные принципы, которые там были заложены. Суть инициативы, с точки зрения Казахстана, наладить связи с другими государствами с которыми у Казахстана в качестве суверенного государства вообще не было никаких связей. Суть инициативы – создание эффективного механизма привентивной дипломатии, мирного урегулирование споров. Это предложило государство, которое в то время себя зарекомендовало стойким приверженцем миротворчества. К тому времени Семипалатинский ядерный полигон закрыт, Казахстан отказался от четвертого ядерного потенциала и Казахстан стал инициатором создать крупное интеграционное объединение, позволившее мирно разойтись бывшим республикам СССР. Поэтому международная репутация Казахстана позволяла такие инициативы выдвигать.

Касым-Жомарт Токаев начал переговоры с формировании рабочей группы представителей

12-и государств, которые были участниками. И так в 1992 году была инициатива запущена, а первый крупный успех в 1999 году была встреча министров иностранных дел стран-участников в Алматы. Там был принят первый исторический документ, который был в Азии впервые. До этого Советский Союз пытался это сделать после успеха в Хельсинки, когда были утверждены границы Европы, вторая инициатива Косыгина была, так называемой в «мирное наступление Советов в Азию», создать что-то подобное Хельсинскому акту в Азии. Но отношение с Мао Цзедунем были неблестящие и поэтому это провалилось. А у Казахстана удалось, в 1999 году мы собрали министров для того, чтобы принять Декларацию принципов. Эти 8 принципы были руководящими и перешли в Алматинский акт, первый саммит состоялся в Алматы 4 июня 2002 году. На втором саммите в Алматы было принято решение о создании учреждения секретаритата.

Совещанием первый 8 лет председательствовал Казахстан, за тем начиная с 2010 года Турция, с 2014 года перешла к Китаю, после на 2 года пост занял Таджикистан и с 2020 года Казахстан опять в председательстве. СВМДА по сути уже организация, у нас есть руководящие органы, регулярно каждый в 4 года проходит саммит, регулярно проходит совет МИД, то есть у нас имеется институт управления, есть активные рабочие органы. Кроме этого, есть встреча экспертов, специализированные встречи, есть также институты. Если структура самостоятельно работает, то это есть организация. У нас есть Деловой совет, Молодежный совет, который работает автономно, но в рамках платформы СВМДА. Недавно был создан по инициативе Президента Токаева форум аналитического центра, а также Совет мудрецов.

За два года председательства у нас состоялась 13 заседаний

вопросов как в правительстве может помочь малому и среднему бизнесу. Это крайне актуальная тема. В 2022 году мы провели цифровизацию бизнес процессов малых и средних предприятий, обеспечение продбезопасности. Программа Молодежного совета в прошлом году была очень насыщенной, интересной, там были вопросы студенческого обмена, были обсуждены вопросы как противодействовать радикализации молодежи, как проводить профилактику суицидальных настроений среди молодежи, как обереечь молодежь от наркотиков, а также каким образом потенциал молодежи мы могли бы направить в позитивное русло политической сферы.

Интересная инициатива Касым-Жомарта Кемеловича провести конференцию высокого уровня по проблем экологии стран СВМДА, с возможным выходом на создания Совета по экологии. Кроме того, еще несколько инициатив к которым хотел привлечь вашего внимания, это проведение слета лидеров волонтерского движения стран СВМДА под эгидой Молодежного совета в 2024 году, а также о создании партнерских сетей ведущих вузов государств СВМДА у собираюсь обсудить с вашим ректором Жансеитом Кансеитовичем. Ваше мнение будет очень важным, знаем, что у вас 11,5 % зарубежных студентов и вы имеете обширных международных связей. Кроме того, есть задача расширять наше сотрудничество с другими региональными организациями.

Слушатели проявили большой интерес к теме, задавали вопросы лектору и активно участвовали в дискуссии. В завершение мероприятия Ректор КазНУ наградил почетного гостя медалью «Ерең еңбегі үшін» за вклад в развитие научно-образовательной и культурной деятельности университета.

7 Мая – является государственным праздником Республики Казахстан и отмечается как День защитника отечества. В 1992 году, 7 мая Указом Президента Республики Казахстан созданы Вооруженные силы независимого Казахстана. В состав казахстанской армии на основании Указа Президента вошли войсковые части и соединения бывшей Советской Армии, дислоцируемые на территории нашей страны. Первым министром обороны РК был назначен ветеран Великой Отечественной войны, Герой Советского Союза генерал-лейтенант Сагадат Кожакметович Нурмагамбетов.

Казахстан в годы развития своей государственности всегда уделял особое внимание укреплению обороноспособности страны, строительству современной и профессиональной армии. Вооруженные силы Казахстана отличаются высоким уровнем интенсивности боевой подготовки, качественным мобилизационным резервом, сетью национальных военных учебных заведений и необходимым материально-техническим обеспечением. Наши военнослужащие демонстрируют пример высокой профессиональной подготовки, слаженности и боевой выучки. Служба в рядах Вооруженных сил стала почетной обязанностью каждого казахстанца, мощной нравственной школой патриотизма, основанной на героических и боевых традициях старших поколений. В этом есть и заслуга военной кафедры КазНУ, которая по праву имеет звание самой крупной «флагманской» военной кафедрой в республике.

был Данилов А.Н. Руководителями военной кафедры в военные годы были: майор Полевик В.А. (1937-1941 годы.), подполковник Голландцев Р.С. (1941-1943 годы.), полковник Вестфаль И.И. (1943-1944 годы), генерал-майор Мишин К.А. (1944-1946 годы).

В послевоенный период происходит расширение военной кафедры, преподавательский состав пополнился офицерами, имевшими боевой опыт, прошедшими горнило Великой Отечественной войны. Вся политико-воспитательная работа и военная подготовка кафедры, строилась на боевом опыте Красной Армии, на героических подвигах солдат Великой Отечественной войны.

В 1975 году учебно-воспитательная работа на военной кафедре КазГУ была проверена комиссией Генерального штаба Вооруженных Сил СССР, где было отмечено высокое качество подготовки специалистов, высокий уровень морально-политической и психологической подготовки офицеров запаса, прошедших обучение на военной кафедре КазГУ имени С.М.Кирова. В сложное время становления независимости молодого государства Республики Казахстан, создания и строительства собственных Вооруженных Сил, военная кафедра Казахского национального университета имени Аль-Фараби внесла ощутимый вклад в дело укрепления обороноспособности страны. В ходе сборов, руководством Вооруженных Сил Республики Казахстан, было отмечено, что военная кафедра Казахского национального университета имени Аль-Фараби по своему потенциалу и учебно-материальной базе способна осуществлять ка-

чественную подготовку мобилизационного резерва для нужд Вооруженных Сил.

За годы независимости Республики Казахстан, Военной кафедрой КазНУ подготовлено более 16 тысяч офицеров и сержантов запаса. Профессорско-преподавательским составом военной кафедры за период с 2016 по 2023 годы издано более 50 учебно-методических пособий. Сегодня на военной кафедре КазНУ проходят обучение студенты по 19 специальностям офицеров запаса и 7 специальностям сержантов запаса для войск:

- противовоздушной обороны сухопутных войск;
- мотострелковых войск;
- войск связи;
- воспитательных структур;
- организации физической подготовки и спорта.

Кроме студентов КазНУ имени Аль-Фараби, на Военной кафедре, на договорной основе обучаются студенты 12 вузов города Алматы. В настоящее время на кафедре учится более 1200 студентов. Выпускается в среднем в год более 500 офицеров запаса и более 100 сержантов.

Подготовка офицеров запаса для войск противовоздушной обороны Сухопутных войск проводится с активным использованием интерактивных тренажеров с отображением виртуальной реальности воздушной и наземной обстановки. Студенты отрабатывают вопросы

предварительной и непосредственной подготовки стрельбы зенитными ракетными комплексами ближнего действиями и зенитными артиллерийскими комплексами малого калибра с использованием материальной части и указанных тренажеров. В ходе занятий отрабатываются нормативы стрельбы и боевой работы, а также тактики войск ПВО. В целях углубленного изучения теоретических материалов по принципам построения зенитных комплексов преподавателями цикла ПВО разработаны бланки системного анализа учебных текстов, в которых отображена текстовая, графическая информация, позволяющая студентам быстро и более ёмко усвоить устройство зенитных комплексов. Кульминацией и итогом подготовки студентов на военной кафедре, является выполнение боевых стрельб из зенитных уста-

новок на полигоне в ходе учебных сборов. Для отработки практических навыков в действии на вооружении войск ПВО по тактической подготовке и стрельбе и боевой работе на территории военной кафедры оборудованы стартовые позиции переносных зенитно-ракетных комплексов и огневые позиции зенитных установок.

Для подготовки офицеров запаса мотострелковых войск используется интерактивный лазерный тир «Рубин». На динамическом тренажере вождения БМП-2 проводятся практические занятия со студентами по обучению вождению и эксплуатации боевой машины пехоты. Тренажер предназначен для обучения механика-водителя БМП-2 подготовке машины к движению, вождению, совершенствования техники вождения днем и ночью, в разных климатических (погодных) условиях по пересеченной, пустынно-песчаной, заболоченной и горной местности. Органы управления на тренажере в точности соответствуют органам управления отделения управления механика-водителя БМП-2. Поле зрения приборов наблюдения имеет трехмерные модели участков местности (равнинной, пустынной, полупустынной, пересеченной), позволяет максимально приблизиться к условиям вождения механика-водителя.

Занятия с будущими заместителями командиров рот по воспитательной и идеологической работе и военными идеологами проводятся в специализированной аудитории «Комната информационно-воспитательной работы», оформленной и оборудованной тематическими стендами, литературой, плакатами, техническими средствами воспитания в соответствии с требованиями руководящих документов. Теоретические и практические занятия проводят опытные офицеры-преподаватели с большим войсковым и педагогическим опытом.

Подготовка военных психоло-

Кафедра вузов

Подготовка студентов на цикле физической подготовки спорта военной кафедры по специальностям «начальник физической подготовки и спорта» и «сержант-инструктор по физической подготовке» проводится на базе специализированных аудиторий: «Организации физической подготовки и спорта» и «Классификации и правил соревнований», в которых для проведения занятий применяются макеты учебно-спортивной базы, используемой в воинской части для проведения учебных занятий по физической подготовке. Это: многофункциональный спортивный зал, стадион, спортивный городок, площадка для рукопашного боя, полосы препятствия и плавательного бассейна, образцы «Переносного ротного учебно-спортивного инвентаря», варианты спортивной формы одежды по физической подготовке и экипировки с инвентарем по игровым видам, а также образцы военно-спортивного инвентаря для проведения соревнований по военно-прикладным и игровым видам спорта.

– Профессорско-преподавательский состав военной кафедры укомплектован высокопрофессиональными офицерами, имеющими специальное военное образование, богатый войсковой и педагогический опыт. Хотелось бы отметить преподавателей – заслуженных ветеранов Воору-

гов осуществляется в созданном центре психологической поддержки, включающем в себя: - аудиторию военной психологии, которая оформлена тематическими стендами и фотоматериалами по истории психологической науки. В ней проходят теоретические и практические занятия по основам военной психологии и методикам изучения морально-психологического состояния воинских коллективов и личности; - комната психологической реабилитации предназначена для проведения тренингов на сплочение коллектива, на развития коммуникационных способностей, а также для снятия психологического напряжения.

Для качественной подготовки будущих военных журналистов по

инициативе начальника военной кафедры между военной кафедрой и редакцией газеты «Сарбаз», центрального органа печати Минобороны, был заключен меморандум о сотрудничестве. На базе военной кафедры был открыт коррпункт газеты. Здесь проводятся практические занятия по подготовке печатных, фото и видеоматериалов. Для подготовки будущих военных журналистов создана аудитория истории военной журналистики и мировых средств массовой информации, которая оснащена информационными стендами и тематическими материалами о мировых и казахстанских СМИ, мировых интернет ресурсов, а также истории журналистской деятельности.

женных Сил полковников в отставке Кибатаева К.М., Ельмухамбетова А.А., Иханбаева Б.М., Муздыбаева Р.Т., Жумадилова С.Б., воинов-интернационалистов полковника запаса Кожаметова Х.К. и подполковника запаса Шашацкого А.Н. День Защитника Отечества коллектив военной кафедры встречает напряженной работой по совершенствованию качества учебы, внедрением в учебный процесс новых инновационных технологий. С 2022 года военная кафедра осваивает новое место дислокации, где почти в два раза увеличен аудиторный фонд. За

достаточно короткие сроки силами всего коллектива военной кафедры были оборудованы учебные аудитории, стрелковый тир, учебно-тренировочные полигоны ПВО и мотострелковых войск. Смонтированы учебные тренажеры и компьютерные классы. Созданы полевые летние классы, тактические учебные поля противовоздушной обороны, мотострелковых войск и спецвойск, – говорит начальник Военной кафедры КазНУ, кандидат педагогических

– Военной кафедрой за период с 2017 по 2023 годы проведено более 200 различных мероприятий военно-патриотической направленности для студентов, обучающихся на военной кафедре, студентов университета, профильной школы КазНУ, учащихся гимназии Национального центра "Бобек", специализированного лицея «Арыстан» и физико-математической школы «Тамос». Необходимо отметить такие формы проведенных мероприятий, как: студенческие лектории, Уроки Мужества, военно-исторические викторины. С 2017 года, в ознаменование Дня защитника

отечества и Дня Победы, по инициативе военной кафедры, при взаимодействии с Департаментом образования города Алматы организовано проведение военно-патриотической игры «Сарбаз» на Кубок Ректора КазНУ имени Аль-Фараби. На военно-патриотическую игру «Сарбаз» привлекались лучшие школы от всех районов города. На регулярной основе организуются и проводятся Уроки Мужества и чествования ветеранов Вооруженных Сил, ветеранов войск ПВО Сухопутных войск, ветеранов войны в Афганистане, а также благотворительные акции студентов в Доме престарелых. Активно ведется информационно-имиджевая работа, студентами и преподавателями военной кафедры за прошедшие годы подготовлено и опубликовано более 250 статей и информационных материалов в газетах «Сарбаз», «Қазақ университеті», «Вечерний Алматы», «Литер» и информационных сайтах. Необходимо отметить, что ежегодно, в преддверии двух знаменательных праздников – Дня защитника отечества и Дня Великой Победы, военная кафедра и Музей университета совместно проводят творческий конкурс «Наследники батыров!» На конкурсе, студенты представляют творческие номера, презентации, читают стихи патриотической направленности. В целях повышения имиджа Вооруженных Сил Республики Казахстан военной кафедрой с февраля по май месяц проведена патриотическая акция «Батыры земли казахской!» – рассказал о проделанных работах начальник цикла воспитательной и идеологической работы подполковник Владимир Воронин.

Коллектив Военной кафедры НАО «КазНУ имени Аль-Фараби» нацелен на достойное выполнение задач по подготовке высококвалифицированных военных специалистов, настоящих патриотов своей Родины – Республики Казахстан! С праздником, господа офицеры Военной кафедры!

Кайржан ТУРЕЖАНОВ

Фото Айтжан МУРЗАНОВ

наук, полковник запаса Олег Ажимов.

Важное место в деятельности военной кафедры занимает военно-патриотическая работа со студенческой и школьной молодежью. Военно-патриотическое воспитание является неотъемлемой частью становления молодого поколения граждан Казахстана. Объектом военно-патриотического воспитания являются студенты, обучающиеся на военной кафедре и школьники города Алматы. Военно-патриотическая работа на военной кафедре проводится в тесном взаимодействии с «Советом ветеранов Вооруженных Сил по городу Алматы», ОО «Казахстанские ветераны войск противовоздушной обороны в городе Алматы», филиалом Национального военно-патриотического центра в городе Алматы, филиалом Государственного военно-исторического Музея Вооруженных Сил РК в городе Алматы.

Ғұмыры ғибратты ғалым

Әдебиет сыншысы, публицист, филология ғылымының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, ҚР еңбегі сіңген қайраткер, Білім беру ісінің құрметті қызметкері, еліміздің ғылымы мен технологиясының дамуына қосқан зор үлесі үшін тағайындалатын мемлекеттік стипендия иегері, Солтүстік Қазақстан облысы Шал ақын ауданының құрметті азаматы Мырзатай Серғалиев, көзі тірі болғанда, биыл 85 жасқа толар еді.

Қара шаңырақ ҚазҰУ-да Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қазақ тіл білімі кафедрасының меңгерушісі Анар Салқынбайқызының ұйымдастыруымен сан-салалы қазақ тіл білімі мен ғылымына ғұмырын арнаған Мырзатай Серғалиевтің мерейтойына арналған «Қазақ ой өрнегінің сарашысы» атты дөңгелек үстел өтті. Ғалымдар мен ғалымның шәкірттері баяндама жасап, тамаша естеліктер айтса, магистрант студенттер ғалымның тіл және әдебиетке қатысты филологиялық зерттеулерінің ең маңызды бөлігіне ғылыми-шығармашылық талдау жасады.

Мырзатай Серғалиев 1938 жылы Солтүстік Қазақстан облысы Шал ақын ауданының «Жаңа-жол» елді мекенінде дүниеге келді. Үш жасында әкесі қан майданға аттанып, анасы мен әжесінің тәрбиесінде өсті. 1955 жылы Қараоба орта мектебін бітірді. Бала арманы орындалып, 1955 жылы С.Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университеті филология факультетінің студенті атанды. 1960 жылы қазақ тілі мен әдебиеті оқытушысы мамандығын алған ол осы университеттің Қазақ филологиясы кафедрасына ассистенттік қызметке қалды. Қазақ ССР Ғылым академиясы Тіл білімі институтының екі тілді сөздік және терминология бөлімінде кіші ғылыми қызметкер болған жылдары да (1966-68) кафедрадан қол үзген жоқ. Ұстазы, профессор М.Балақаев шәкіртінің ғылыми дәрежесінің болмағанына қарамастан, қосымша оқытушылық жүктеме берген еді. 1968 жылдан осы университеттің Философия кафедрасында аға оқытушы болып жүрген оны ұстазы 1971 жылы өзінің сол кездегі Қазақ филологиясы кафедрасына шақырды. Бұған дейін ғалым 1967 жылы «Қазақ тілін-

дегі етістікті сөз тіркестерінің синонимиясы» атты тақырыпта кандидаттық диссертация қорғаған еді. Ал «Синтаксистік синонимдер» монографиясының негізінде 1988 жылы докторлық диссертациясын қорғады. Содан 1999 жылға дейін өзі білім алған университетте профессор, кафедра меңгерушісі, факультет деканы қызметін атқарып, ұстаздық-ұйымдастырушылық жолдан өтті. 1989-99 жылдары Әл-Фараби атындағы ҚазМУ жанындағы қазақ тілі мен орыс тілі мамандықтары бойынша кандидаттық (кейін докторлық) диссертация қорғайтын мамандандырылған кеңестің төрағасы болды. Осы уақыт ішінде сегіз докторлық және 90-нан астам кандидаттық диссертация қорғалды.

Мырзатай Серғалиевтің 1999-2008 жылдар аралығында Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінде алдымен Қазақ тіл білімі кафедрасының меңгерушісі, профессор қызметін атқарды. Ғалымның ұсынысымен кафедрада аспирантура мен магистратура бөлімдері ашылды. 2000 жылдан бастап университет жанынан М.Серғалиевтің басшылығымен қазақ тілі мен орыс тілінен кандидаттық диссертация қорғайтын диссертациялық кеңес жұмыс істеді. М.Серғалиев 30 жылдан астам уақыт ҚазҰУ-дың, кейін ЕҰУ-дың студенттеріне қазақ тілінің стилистикасынан дәріс оқыды. Ол – қазақ тіл біліміндегі танымал синтаксис мамандардың бірі ретінде ана тілін ардақтап, әдебиетін өспеттеген ғалым.

М.Серғалиев тіл мен әдебиетті тел емген ғалымдар тобын дайындап шығарды. Синтаксис пен стилистика саласына қатысты кандидаттар ғана емес, докторлық диссертациялар қорғауға жетекшілік жасады. Мырзатай Серғалиевтің дайындаған ғалымдар осы күні республиканың түкпір-түкпірінде қазақ ғылымына зор үлес қосып келеді.

Көрнекті ғалымның қазақ тілінің синтаксисі мен стилистикасына арналған «Синтаксистік синонимдер» (1981), «Етістікті сөз тіркестерінің синонимиясы» (1991), «Синтаксис және стилистика» (1997), «Синтаксистік зерттеулер» (2004), тіл мәдениеті және көркем әдебиет тілі туралы «Қазіргі қазақ әдеби тілі (морфология, синтаксис), (телавт., 1991), «Көркем әдебиеттің тілі» (1995), «Қазақ тілі мәдениеті» (М.Балақаевпен бірге, 1995, 2004) және тағы көптеген оқулықтың авторы.

«Сөз сарасы», «Көркем әдебиет

тілі», «Кең өріс», «Ой өрнегі» сияқты сыни талдау кітаптары эстетикалық талғамға тәрбиелейтін кітаптар ретінде көзіқарақты оқырманның лайықты бағасын алған.

Мырзатай Серғалиев сөздік жасаушы ғалым ретінде де танымал. «Қазақ тілінің қысқаша орфоэпиялық сөздігі» (1996) сөйлеу тілінің сұлулығы мен тазалығын сақтауға көмек беретін негізгі ғылыми дүние. Ал аударма сөздіктер екінші тілді оқып үйренуге, тілдерді оқыту, үйрету процесінің тиімді жолға қойылуына тікелей ықпал етеді. М.Серғалиевтің – орысша-қазақша сөздік құрастырушы. Мәселен, «Орысша-қазақша сөздік» пен «Қазақша-орысша сөздікті» (2004) оқырман қауым зор ықыласпен пайдалануда. Профессор М.Серғалиевтің лингвистика саласындағы зерттеулері стилистика мен тіл мәдениеті саласына арналған. Ұстазы, көрнекті ғалым М.Балақаевпен бірге «Қазақ тілінің мәдениеті» оқулығының (1995, 2004, 2006) «Тіл мәдениетінің негізгі сапалары» атты тарауын жазды. «Сөз өнері» (1978), «Жазушы және сөз мәдениеті» (1983) сияқты академиялық жинақтарында мерзімді, ғылыми баспасөз беттері мен республикалық конференцияларда өзекті жайларды сөз ететін пікірлері де осы мәселені қозғайды.

Көп жылдар Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-да стилистика пәнінен дәріс жүргізді. «Стилистика негіздері» атты оқулық жазды. Ұстазы М.Балақаев зерттеген синтаксис, сөз тіркесі, орфография, емле, тіл мәдениеті, қазақ әдеби тілінің мәселелері, стилистика саласына қатысты ғылыми бағыттарды ары қарай дамытты. Ол өзінің ғылымдағы ұстазының «ана тілін сүйіңдер», «ана тілінің мәдениетін көтеріңдер» деген қағидасын адал орындаған шәкірті.

М.Серғалиевтің өнегелі өмірі мен ғылымдағы ғибратты ғұмыры жас ұрпаққа үлгі-өнеге. Ғалым ғылым саласында, күнделікті өмірінде ғылымның қия шыңын бағындыруға, заман талабына сай ізденістерімен оның бағдарын көзінен таса етпеді. Қоғамдағы тіл мен әдебиетке қатысты руханиятымыздың алуан мәселесін бақылап жүретін сергек жан еді. Ғылым мен білімнің үзік сырларын әдебиет сыншысы, тілші ғалым, публицист ретінде де жазып, қалың оқырманға жеткізуді ұмытпайтын.

Дина ӘЛКЕБАЕВА,
ҚазҰУ-дың профессоры

Шығарылған өнімнің де, көрсетілген қызметтің де сапасы әлемдік стандарт талаптарына сай болуы қажет. Мәселен, болашақ білікті мамандардың негізі жоғары оқу орындарында қаланатыны баршаға аян. Сондықтан сапа мәселесін ЖОО-да білім алып жатқан жастардың санасына сіңіру күн тәртібінен түспеуі тиіс. Себебі сапа мықты болу үшін сапалы маман даярлау қоғам алдындағы өзекті мәселе екені жасырын емес.

Нормативтік құжаттарды түпнұсқадан аудару - өзекті мәселе

Сапалы бухгалтерлік есеп жүргізу мен қаржылық есептілік жасаудың да, осы саланың мамандарын даярлаудың да сапасы бүкіл әлем таныған ортақ құжат – Халықаралық бухгалтерлік есеп стандарттары кеңесі (IASB) қабылдаған Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарының (ХҚЕС) талаптарына сай болуға тиіс. Яғни жоғары оқу орындарында «Есеп және аудит» мамандығын оқыту үрдісі ХҚЕС талаптарына сай болуын талап етеді.

1973 жылы құрылған Халықаралық бухгалтерлік есеп стандарттары жөніндегі комитет (IASC) Халықаралық бухгалтерлік есеп стандарттары (IAS) сериясын енгізді. Ал 2001 жылы өмірге келген Халықаралық бухгалтерлік есеп стандарттары кеңесі (IASB) IAS стандарттарын қабылдауға және оны болашақта ХҚЕС (IFRS) сериясы бойынша жетілдіріліп ұсынылатын стандарттарды «Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарты» деп атауға келісті. ХҚЕС (IAS) сериясы бойынша қабылданған стандарттар жетілдіріліп, ХҚЕС (IFRS) стандарттарымен алмастырылады деген шешім қабылданған болатын. 2001 жылға дейін ХҚЕС (IAS) сериясымен қабылданып, қолданысқа еніп, ұсынылған 41 стандарттың қазіргі кезде 18-і ХҚЕС (IFRS) сериясы бойынша жетілдіріліп, қолданысқа енгізілді.

Жоғарыда атап өткеніміздей, бүкіл әлемде есеп жүргізу және қаржылық есептілік жасаудың сапасы ХҚЕС талаптарына сай болуын қатаң талап етеді. Жоғары оқу орындарында негізі қаланатын болашақ мамандар оқу үрдісінде ХҚЕС талаптарын зерделеп-зерттеп бойына сіңіруі тиіс. Халықаралық бухгалтерлік есеп стандарттары кеңесі (IASB), ХҚЕС эксклюзивті құжат болып табылатындықтан, түпнұсқада ағылшын тілінде қолдануды қатаң талап етіп ескертті. Кезінде талапты сақтамаған кейбір ТМД елдерімен даулы кикілжіңдер де болған. ХҚЕС аудармасын алғаш болып Ресей ұсынған-тын. Шынын айту керек, біз де сол Ресейде тәржімаланған аудармасын мемлекеттік тілге аударып қолданып келдік. Түпнұсқадан аударылған орысшасының да, орысшадан тікелей аударылған қазақшасының да сапасы сын көтермейтіні, орыс тіліндегі мәтін мен қазақ тіліндегі мәтінді салыстырған кезде мазмұн-мағынасының сәйкес келмейтін тұстары көзге айқын көрініп тұрды. Түпнұсқадан орысшаға, орысшадан қазақшаға аударған аудармашылардың басқа мамандықтың өкілдері екені анық байқалды.

Студенттер, магистранттар, докторанттар мен жас оқытушы-

ларға ХҚЕС-ті мемлекеттік тілде игеру қиындық туғызып келді. Сондықтан осындай өзекті мәселе ҚР Қаржы министрлігі тарапынан Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын (ХҚЕС) түпнұсқадан осы саланың және тіл мамандарының қатысуымен сапалы аудармасын ұсыну шешімін тауып, қамтамасыз етілуі тиіс деген өтініш-пікірімізді қаржы министрінің назарына ұсынып болатынбыз. Ұсыныстың негізді екенін түпнұсқадан аударылып, нәтижесін беріп, игілігін көріп отырған «Жаңа гуманитарлық білім. Қазақ тіліндегі 100 жаңа оқулық» бағдарламасы дәлелдей түсетіні шүбә келтірмейді.

Мақалада көтерілген мәселенің ҚР Премьер-министрінің орынбасары Е.Жамаубаев басқарып отырған Қаржы министрлігінің тарапынан қолдау тауып, ҚР Қаржы министрлігінің 21 шілдедегі (2022 ж.) №741 бұйрығымен бекітілген «Бухгалтерлердің әдеп кодексін соңғы нұсқасына сәйкес, ағылшын тілінен қазақ және орыс тілдеріне ХҚЕС, ХАС ағылшын тілінен қазақ тіліне аудару жөніндегі жұмыстарды қабылдауға арналған комиссия құрамына» Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Экономика және бизнес жоғары мектебі Қаржы және есеп кафедрасының бір топ оқытушылары, экономика ғылымының кандидаттары, қауымдастырылған профессорлар Б.Сұлтанова, Г.Нұрғалиева, Ж.Оралбаева, PhD докторы Г.Жүнісова, аға оқытушы А.Арыстанбаева еніп, Халықаралық аудит стандарттарының (ХАС) мемлекеттік тілге аударылған мәтінін редакциялап, 2022 жылдың 15 қарашасында комиссия шешімімен қабылдануына сүбелі үлес қосқаны үшін Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректоры Ж.Түймебаевтың атына алғыс хат келді. Бұл жұмыстың Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын (ХҚЕС) түпнұсқадан мемлекеттік тілге аудару бойынша жалғасын тауып жатқаны қуантады. «Келісіп пішкен тон келте болмас» дегендей, ынтымақтастықта атқарылып жатқан осындай жұмыстардың білім сапасының артуына нәтижелі ықпал ететіні күмәнсіз.

Мәди БАЙДӘУЛЕТОВ,
Қаржы және есеп кафедрасының аға оқытушысы, Э.Ф.К.

Білім мен тәжірибемізді шыңдап қайттық

Қазақ ұлттық университеті физика-техникалық факультетінің «Стандарттау және сертификаттау» мамандығының төртінші курс студенттері Ресейде академиялық ұтқырлық бойынша шетелдік тағылымдамада болып қайттық. Біз Санкт-Петербур Ақпараттық технологиялар, механика және оптика ұлттық зерттеу университетінде білім алдық.

мен бірге техникалық білімі, басқару дағдылары мен жұмыс тәжірибесі қалыптасқан деп толық айта аламыз. Университеттен кейін бірден жұмыс істеуге дайын, белсенді өмірлік ұстанымы, инновациялық және креативті ойлай білетін менеджерлерді дайындайды. 1857 жылы салынған, өте көне, тарихи ғимарат саналатын Строгановтар сарайында білім алдық.

Біз негізінен төрт пән бойынша білімімізді шыңдадық: «Технологиялық инновацияларды басқару», «Инновацияға инвестицияларды жоспарлау», «Инновациялық қызметтегі шығындарды басқару модельдері», «Инновацияның әлеуетін талдау және бағалау». Ал «Деректер базасы және сараптамалық жүйелер», «Стандарттарды әзірлеу технологиясы», «Кәсіпорынның сапа жүйесін сертификаттау» деп аталатын үш пәнді қашықтан оқыдық.

«Технологиялық инновацияларды басқару» пәнінде студенттер бизнес, маркетинг, көлік

болып саналады. Анығында, ғылым инвестициялауды басқару ғылымы және қаржы ғылымдарымен тығыз байланысты, оның ішінде менеджмент, экономикалық теория, философия, әлеуметтану, саясаттану, экономика, экологиялық талдау және статистикамен ұштасады.

«Инновациялық қызметтегі шығындарды басқару модельдері».

Инновациялық қызметтің ауқымы кәсіпорынның инновацияға жұмсайтын шығындарының мөлшерімен анықталады. Ресурстардың шектеулі жағдайында инновациялық қызметке шығындарды басқарудың сапалы жүйесін құру мәселесі ерекше өзектілікке ие. Оның мәні өнімнің өмірлік циклінің барлық кезеңдерінде шығындарды есептеу, есепке алу, бақылау және талдау. Шығындарды басқару құралы ретінде TLCC жүйесінің инновациялық өнімдердің шығынын жоспарлауда ерекше маңызы бар.

«Инновацияның әлеуетін талдау және бағалау» пәні әртүрлі деңгейдегі экономикалық жүйелердің инновациялық даму деңгейін өлшеуге, басқарушылық ықпалды жүзеге асыру үшін осы жүйелердің негізгі сипаттамаларын анықтауға мүмкіндік беретін рейтинг құралдарын пайдалану дағдыларын қалыптастыруға

үйретеді. Бүгінде Ресейде де, шетелде де инновациялық әлеуетті өлшеу мен бағалаудың маңызды әдістері талдануда.

Оқу барысында басым пәндерді меңгеріп, түрлі салаларда ғылыми-зерттеу жұмыстарын орындадық. Біліктілікті арттыру курстарынан өттік. Шетелдік іссапар барысында алған білім мен тәжірибемізді болашақта осы салада білікті маман болуымызға өз үлесін қосады деп сенеміз.

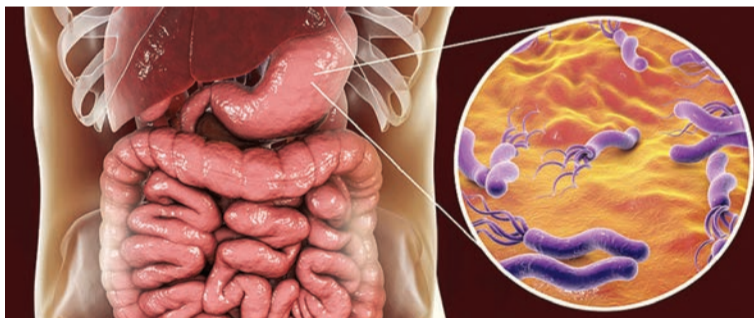
Оқудан бос уақытымызда біз басқа ұлт өкілдерінен құралған достарымызбен бас қосып, туған жеріміздің тарихымен бөлістік, бір-бірімізге ана тіліміз бен ұлттық салт-дәстүрімізді дәріптедік.

Шетелде оқу біз үшін ерекше тәжірибе болды. Біріншіден, жастар өзін-өзі басқаруға, шығындарды жоспарлауға машықтанады, үй тапсырмасы сияқты міндеттерді өз мойнымызға алдық. Екіншіден, бұл ұмытылмас мәдени тәжірибе. Басқа елдердің жастарымен танысу әртүрлі көзқарасты, мәдениетті, салт-дәстүр мен өмір салтын жақсы түсінуге мүмкіндік берді.

Жанерке ЖАРҚЫМБАЙ,
Ақерке ЖАРҚЫМБАЙ,
Жылуфизика және техникалық физика кафедрасының 4-курс студенттері

Қауіпті бактериямен күрес жолы - тазалық

Helicobacter pylori (Hr) – микроаэрофильді грамтеріс бактерия, белсенділігі күшті және репродуктивті қабілетке ие, асқазанда ұзақ уақыт өмір сүре алатын жалғыз бактерияның түрі. Hr ауыз қуысы арқылы асқазанға түсіп, оның шырышты қабатында таралады. Бұл гастрит, асқазан жарасы, асқазанның шырышты қабығымен байланысты лимфоидты тіндердің лимфомасы және асқазан обыры сынды әртүрлі ас қорыту жүйесінің дертіне алып келеді. Hr өңеш рефлюксінің әсері арқылы ауыз қуысына жетіп,

колонизациясы бар. Созылмалы гастритпен ауыратын науқастардың 80 пайыздан астамында Hr анықталады. Ал асқазан жарасы бар науқастарда Hr-ді анықтау 95 пайыз немесе одан да жоғары.

Hr инфекциясы бүкіл әлемде кең таралған, әр елде таралу жағдайы әртүрлі, дамушы елдерде шамамен 80 пайыз, дамыған елдердегіден айтарлықтай жоғары (шамамен 40 пайыз), Hr инфекциясы адам денсаулығына елеулі қауіп төндіріп, жаһандық қоғамдық денсаулық мәселесіне айналды.

Қазақстанда Hr-ді жалпы халықтың жұқтыру деңгейі жоғары. Ересектер арасында 40 пайыздан 60 пайызға дейін, ал 70 жастан асқандар арасында 80 пайызға дейін жетеді. Инфекция көп жағдайда отбасында таралады. Бұл Қазақстан халқының бірге отырып, бір ыдыстан тамақтану тұрмыс әдетіне байланысты. Қазір Қазақстан әлемдегі Hr инфекциясы кең таралған елдердің біріне айналды, осыған орай, көпшіліктің Hr туралы сауатын арттыру керек.

Hr инфекциясы емдеуге болатын дерт болғанымен, жұқтырған науқастардың 70 пайызында симптомсыз дамиды. Сондықтан дер кезінде диагноз қою және емдеу қиындық тудырады. Науқастардың 15-20 пайызына диаг-

ноз қойғанда оларда әлдеқашан асқазан жарасы немесе он екі бармақ ішектің ойық жарасы пайда болған, ал 1-5 пайызында асқазан обыры байқалған. Сонымен қатар Hr эрадикациялық препаратқа төзімділігі жоғары болу жағдайының жиілігі және қайталанатын емдеу сәтсіздігінің үлесі мол, сондықтан Hr инфекциясының алдын алу шараларын жүргізу өте маңызды.

Hr инфекциясымен ауыратын науқас немесе тасымалдаушы – қоздырғыштың көзі, барлық адам қоздырғышқа сезімтал. Hr адамнан адамға ауыз-ауыз (тұрмыстық жанасу), нәжіс-ауыз (ластанған су мен тағам) және асқазан-ауыз (құсықпен ластанған су, азық) арқылы беріледі. Hr негізінен отбасы ішінде таралады, ал сілекей арқылы ауыздан-ауызға таралу ең маңызды қоздырғыштың берілу жолы. Анадан (әже) нәрестеге (ауыз қуысында ұсатылған тамақты беру әрекеті) таралу ең көп кездеседі.

Гигиенаны жақсарту, зиянды гигиеналық әдеттерді өзгерту, жеке тамақтану (бөлек ыдыс-аяқ, ауызсу тазалығы), некеге дейін Hr скринингтен өту (жаңа үйленген отбасылардағы Hr инфекциясын жою үшін) сияқты шаралар Hr инфекциясының таралуын азайтады.

Еліміздегі Hr инфекциясының алдын алу және бақылау деңгейін арттыру, жұғуын азайту үшін мынадай аспектілерді қолға алу керек. 1. Қоғамның, медицина қызметкерлерінің, тиісті басқару орындарының Hr инфекциясы және соған байланысты аурулардың қаупі, сондай-ақ оның алдын алу шаралары туралы таным-түсінігін арттыру. 2. Отбасында жұқтыру қаупін төмендету үшін дұрыс гигиеналық әдеттерді қалыптастыру. 3. Тамақтануда ыдыс-аяқты бөлек қолдануды насихаттау. 4. Отбасында берілу механизміне байланысты некеден бұрын скрининг жүргізу, жұқтырған отбасы мүшелері уақытында ем алу. 5. Эрадикация көрсеткіштеріне сәйкес, науқастарға эрадикациялық емдеу жүргізу, бактерияның препаратқа төзімділігі жоғары болу жағдайын барынша азайту, алғашқы эрадикациялық емдеу нәтижесін жақсарту. 6. Асқазан обырының жиі кездесетін аймақтарындағы науқастарға, асқазан обырының қаупі жоғары науқастарға және стероид емес қабынуға қарсы препараттарды (ҚҚСП)/аспирин қабылдайтын науқастарға мерзімді скрининг жүргізу және эрадикациялық емдеу жүргізу. 7. Халықтың Hr инфекциясымен байланысты аурулардың қаупі туралы танымын кеңейтіп, клиникалық емдеуді стандарттау. Осы іс-шараларды іске асыру және насихаттау Hr инфекциясының алдын алуға және әртүрлі асқазанмен байланысты аурулардың, асқазан обырының пайда болуын төмендетуге көмек береді деген ойдамын.

Нұржанат ЕЖЕЙ,
медицина және денсаулық сақтау факультетінің 1-курс магистранты

Химия және химиялық технология факультетінде дәстүрлі республикалық пәндік олимпиада өтті. Еліміздің әр қаласында «Химия» бағдарламасы бойынша білім алатын студенттерден құралған 12 команда бақ сынасты.

Студенттер зертханада жұмыс істеп үйренді

Пәндік олимпиаданың «Аналитикалық химия» бөлімі бойынша бірінші және екінші кезеңін Аналитикалық, коллоидтық химия және сирек элементтер технологиясы кафедрасы ұйымдастырды. Теориялық бөлімдегі есеп қолданбалы сипатта болды, ал практикалық бөлімде студенттер зертханада жұмыс істеу дағдысын шыңдады. Зертханалық кезеңде ұсынылған жұмыс жоғары деңгейде орындалды. Оның орындалуы мен жабдықтылығы қатысушылардың көңілінен шықты.

Бірнеше топ жүлделі орынға ие болды. Бас жүлде химия және химиялық технология факультетінің студенттерінен құралған «Жалын» тобының қанжығасына байланды.

Гүлжан БАДАВАМОВА,
Ақмарал ИСМАИЛОВА,
кафедра доценттері

Студенттік өмір естеліктерімен ерекше

Студенттік жылдар – өркімнің өміріндегі жарқын, қызықты және ұмытылмас әсерлер кезеңі. Бұл шақ энергияға, сезімдер мен эмоцияларға, қызықты идеялар мен жоспарларға, шығармашылық ізденіс пен оптимизмге толы болады. Бұл уақытты оның тұлғалық дамуы мен жетілу дәуірі деуге толық негіз бар. Студенттік шақ – шыжығынан қызығы көп кез...

теседі, оқу процесінің тиімділігін арттырады, белсенді өмірлік және азаматтық ұстанымды қалыптастырады, салауатты өмір салтының пайдасын насихаттайды, көпті көрген адамдармен пайдалы кездесулер өткізіп, дамудың жаңа сатысына өтуге ықпал етеді, өз уақытын бағалауға үйретіп, оқуды белсенділікпен шебер үйлестіру, сонымен қатар студенттердің талантын дамытуға қолғабыс жасайды.

Оқу жылының басында ҚазҰУ-дың барлық жастар ұйымдары университеттің шығармашылық өміріне қатысқысы келетін 1-курс студенттеріне тыңдау өткізеді. Өйткені сахна – әрбір таланттың қабілеті мен шығармашылығын дамыту үшін таптырмас тамаша орын. Білім ордасында жиналыстардан, студенттік науқандар мен шеберлік-сыныптардан бастап, ауқымды конференцияларға, концерттерге, байқауларға және медиа сүйемелдеуді қажет ететін жобаларға дейін көптеген түрлі

іс-шаралар өтеді. Оқу жылы ішінде университеттің жастар жобалары және студенттік бастамалар орталығы түрлі мәдени-бұқаралық іс-шараларды ұйымдастырады, концерттер қойылады.

Шығармашылық жобалардан басқа, университет студент жастардың зияткерлік қабілеттерін, эрудициясын, логикалық ойлауын дамытуға ықпал етеді. Мысалы, студенттер ғылыми қызметке, ғылыми жобаларды дайындауға, халықаралық ғылыми конференцияларда көкейкесті мәселелерді көтереді. Сондай-ақ студенттердің өмірін мәнді өткізуге өз үлесін қосады. Құрметті біздің студенттер және жас талапкерлер, студенттік өмірді тағылымды, қызықты һәм пайдалы өткізу өз қолыңызда.

Әлфия НҰРМҰХАНОВА,
аға оқытушы

Мәнсия ӘСЕМБАЕВА,
доцент

Шетел филологиясы және аударма ісі кафедрасының 2-курс студенттеріне Батыс Еуропа әдебиеті пәні бойынша «Грек және Рим әдебиетінің жауһарлары» атты тақырыпта әдеби кеш өткізілді.

Грек-Рим әдеби жауһарлары таныстырылды

Сабақтың негізгі мақсаты – білім алушыларды ежелгі грек және рим дәуірінің ойшылдарымен тереңірек таныстыру. Тәлімгерлер грек және рим империясының өкілдері жайлы қызықты ақпараттарды баяндау студенттердің қызығушылығын оятуға түрткі болды.

Тақырыптың өзегіне бойлау үшін студенттер екі топқа бөлінді. Бірінші топ Эсхилдің «Прометейін», екінші топ Медеяның шығармасын мәнерлеп оқып, негізгі мағынасын, жазу стилін талдады. Студенттер өздеріне ерекше әсер еткен шығарманың үзіндісін қойылым ретінде көрсетіп, ой-

ларының ұшқырлығын танытты. Бірінші топ Тесей және Минотавр көрінісін, екінші топ Цезарьдың өлімі жайлы көріністі көрсетіп, көрермен қауымның тарихқа деген махаббатын оятты. Қойылым грек және рим әдебиетінде ең танымал трагедия жанрына негізделді. Әдеби кешке шетел филологиясының бірінші және екінші курс студенттері арасынан 40-қа жуық студент белсене қатысты.

Гүлсім ДАЙРАБЕКОВА,
Әсел БАЙЕЛІ,
Шетел филологиясы және аударма ісі кафедрасының оқытушылары

Жастар психолог кеңесін тыңдады

Химия және химиялық технология факультеті ұстаздарының ұйымдастыруымен «Өз мамандығымды сүйемін» тақырыбы аясында өткен іс-шара барысында медициналық психология магистрі Айгүл Қарамановамен арнайы дәріс өтті.

Медициналық психолог Айгүл Алтайқызы өз тәжірибесімен, ақыл-кеңесімен бөлісіп, студенттердің көкейінде жүрген көп сауалға жауап берді. Бұл іс-шараға студенттермен бірге оқытушылар да келіп, білікті маманнан психологиялық ақыл-кеңес алды.

Айгүл Алтайқызы студенттерге өзіне ұнайтын мамандықты таңдау арқылы өмір бойы өз-өзіңді қамтамасыз ету үшін алдымен адам өзін танып, болмыс-бітімін мұқият зерттеп, зерделеу қажеттігін түсіндірді. Маман бұған қоса, қызығушылығыңды, бейімділігіңді, мінез сипаты мен физикалық мүмкіндіктеріңді жақсы зерделе, негізгі қасиеттерің бен байқалмайтын қасиеттеріңді анықтауға жұмылдырылуы қажеттігін атап өтті.

Дәрістің қызық болғаны соншалық – студенттер мен оқытушылар маманды ұйып тыңдады. Сан салалы сұрақтың

жауабын Айгүл ханымнан пікір таластыра отырып алды. Сөйтіп, білім алушылар өз өміріндегі қиындықтар мен кедергілерге қарсы күресіп, төтеп беру үшін өзінің ішкі күшін шоғырландыру қажеттігін түсінді. Кездесу соңында білім алушылар осындай дәрістің аса қажет екенін баса айтты.

Назым ЕЛІБАЕВА,
Юлия ЛИТВИНЕНКО,
химия және химиялық технология факультетінің оқытушылары

Мамандық таңдау - маңызды іс

Жетісу облысының Панфилов ауданы Лесновка ауылының түлектеріне қазір ҚазҰУ-да білім алып жатқан Аида Нұрғазы университетімізді таныстырды. Мақсат – оқушылардың мамандық таңдауға деген ынта-ықыласын, қызығушылығын арттыру. Аида Нұрғазы оқу орнының білім беру жүйесін, ҚазҰУ қалашығы, факультет, студент ұйымдары туралы мағлұмат беріп, қосдипломдық білім беру жүйесі жайлы айтып өтті.

негізін қалаушысы. Кафедраның білім беру бағдарламалары бойынша бакалавриат жылу энергетикасы, стандарттау және сертификаттау, техникалық физика мамандықтарын дайындайды. Сонымен қатар осы мамандықтар бойынша магистратура, докторантура бар.

Осылайша студентіміз Аида Нұрғазы өзі таңдаған университеті мен мамандығы туралы мәлімет беріп, туған өлкесіндегі жас түлектерді оқу ордасына шақырды.

Эльмира ЗҮЛБҰХАРОВА,
аға куратор

мемлекеттік университеті құрылған күннен бастап жұмыс істеп келеді. Жалпы физика кафедрасының мұрагері және факультетіміздің басқа кафедраларының

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
Басқарма Төрағасы – Ректоры
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ

Ақпарат және коммуникациялар департаментінің директоры
Қаншайым БАЙДӘУЛЕТ

Бас редактор: Гүлнар ЖҰМАБАЙҚЫЗЫ
Жауапты хатшы-дизайнер: Талғат КІРШІБАЕВ

Тілшілер: Қайыржан ТӨРЕЖАН,
Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ,
Нұрбек НҰРЖАНҰЛЫ

Фототілші: Марат ЖҮНІСБЕКОВ
Корректор: Күләш ҚАДЫРБАЕВА

МЕКЕНЖАЙЫ:

050040, Алматы қ., Әл-Фараби даңғылы, 71, ректорат, 3-қабат, №305, 307 бөлме.
Байланыс телефоны: 377-33-30, ішкі: 32-27, 32-28, тікелей: 377-31-48.

• Электронды мекенжай:
kaznugazeta@gmail.com

• Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттелді.
«Everest» баспаханасында басылды.

Кезекші редактор: Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

Бағасы келісім бойынша.

Газетке жазылу индексі: 64787

Таралымы – 2500

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.
- «Qazaq universitetine» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.